

Sygn. akt I.Ca 228/19

POSTANOWIENIE

Dnia 6 sierpnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Cezary Olszewski
Sędziowie SO :	Aneta Ineza Sztukowska Joanna Walczuk
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2019 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku L. S.

z udziałem J. S.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy L. S. od postanowienia Sądu Rejonowego w Elku z dnia 29 marca 2019r. sygn. akr I Ns 273/09

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Elku , pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

SSO Cezary Olszewski SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Joanna Walczuk

Sygn. akt: I.Ca. 228/19

UZASADNIENIE

Wnioskodawca L. S. wystąpił z wnioskiem, w którym domagał się podziału majątku wspólnego, powstałego w trakcie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej z uczestniczką postępowania J. S.. W uzasadnieniu wniosku wymienił on skład przedmiotowego majątku wspólnego.

W odpowiedzi na wniosek uczestniczka postępowania J. S. zaaprobowała wniosek, co do zasady, jednakże zgłoszone przez uczestniczkę żądania w zakresie przyznania na jej rzecz określonych składników majątku, doprowadziły do kolizji z roszczeniami wnioskodawcy w tym zakresie. Rozbieżności w zakresie żądań zgłoszonych przez strony dotyczyły zarówno składników majątku wspólnego, jak również rozliczenia nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty stron postępowania.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2019 roku w sprawie o sygn. akt I Ns 273/09 Sąd Rejonowy w Elku I Wydział Cywilny dokonał podziału majątku wspólnego L. S. i J. S., wymieniając jako składniki majątku wspólnego (w pkt. I):

(ust.1) udział wynoszący 2/112 części w użytkowaniu wieczystym nieruchomości niezabudowanej, drodze położonej w E. o powierzchni 0,1265 ha nr geodezyjny działki (...) opisany w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Elku o Wartości 300 zł, (ust.2) kwotę wynikającą z rozliczenia majątku wspólnego w postanowieniu częściowym z dnia 23 marca 2015 roku w wysokości 5002,43 zł, (ust.3) środki zgromadzone na rachunku funduszu emerytalnego uczestniczki postępowania J. S. w (...) Otwarty Fundusz Emerytalny w wysokości ustalonej na dzień 09 lutego 2019 roku na 26.031,933 zł, (ust.4) prawa wynikające z książeczki oszczędnościowej, mieszkaniowej, prowadzonej przez Bank (...)P. S.A. nr (...) ze środkami zgromadzonymi w wysokości 1.814,38 zł, (ust.5) kwoty na rachunku bankowym (...) / (...) (...) zarządzane przez (...) S.A w W., zgromadzone na nazwiska obu stron postępowania bez określania ich wysokości na aktualną datę, tj.: majątku o łącznej wartości 33.148,74 zł, w ten sposób, że wnioskodawcy L. S. przyznał składniki majątku wspólnego wymienione w ust. 1 i 4 oraz kwoty wynikające ze stanu rachunków bankowych (...) / (...) (...) zarządzanych przez (...) S.A. w W. na nazwisko wnioskodawcy tj.: majątek łącznej wartości 2.114,38 zł, zaś uczestniczce postępowania J. S. przyznał składniki majątku wspólnego wymienione w pkt. 2 i 3 oraz kwoty wynikające ze stanu rachunków bankowych (...) / (...) (...) zarządzanych przez (...) S.A. w W. na nazwisko uczestniczki postępowania – tj.: majątek łącznej wartości 31.034,36 zł. W pkt. II Sąd odstąpił od zasądzenia spłat na rzecz którejkolwiek ze stron, zaś w pkt. III wartość przedmiotu podziału ustalił na kwotę 33.148,74 zł. W pkt. IV opłatę ostateczną ustalił na kwotę 1000 zł i uznał ją za uiszczoną w całości przez wnioskodawcę L. S.. W pkt. V Sąd postanowił nie obciążać stron postępowania brakującymi kosztami sądowymi, zaś w pkt. VI ustalił, iż pozostałe koszty postępowania ponoszą zainteresowani, stosownie do swojego udziału w sprawie.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie zapadło w następstwie następujących ustaleń faktycznych oraz rozważań prawnych:

Wnioskodawca i uczestniczka postępowania L. S. i J. S. zawarli w dniu 26 sierpnia 1989 roku związek małżeński. Rozdzielność majątkową stron ustanowiono wyrokiem Sądu Rejonowego w Elku z dnia 09 lutego 2009 roku w sprawie o sygn. akt III RC 365/08. Prawomocnym wyrokiem z dnia 16 listopada 2010 roku wydanym w sprawie o sygn. akt VI RC 2054/09 Sąd Okręgowy w Olsztynie rozwiązał małżeństwo wnioskodawcy i uczestniczki postępowania. W toku postępowania zapadł szereg postanowień częściowych, w ramach których dokonano częściowego podziału majątku. W przedmiotowych postanowieniach podzielone zostały:

1. samochód osobowy R. (...), 1998 rok produkcji, nr rejestracyjny (...) o wartości 2.000 zł.
2. nakłady na ogródek warzywny z zasobów (...) Związku (...) w P. działka nr (...) o powierzchni 294 ² i wartości 2.000 zł.
3. lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) o powierzchni 64,70 m² wraz z piwnicą, opisany w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Elku wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku mieszkalnego i działkach gruntu wynoszącym (...) o wartości 150.000 zł.
4. lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) o powierzchni 80,95 m² wraz z piwnicą opisany w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V Wydział Ksiąg

Wieczystych Sądu Rejonowego w Elku wraz z udziałem w częściach
wspólnych budynku mieszkalnego i działce gruntu wynoszącym (...) o wartości 230.000 zł.

5. garaż położony w E. przy ul. (...) (...)

o powierzchni 16,00 m² opisany w księdze wieczystej nr

(...) prowadzonej przez V Wydział Ksiąg

Wieczystych Sądu Rejonowego w Elku, wraz z udziałem wynoszącym

1/24 części w użytkowaniu wieczystym działki gruntu o wartości 12.500 zł.

6. nieruchomość rolna położona w S. G.. E. o powierzchni

0,1081 ha nr geodezyjny (...)opisana w księdze wieczystej nr

(...) prowadzonej przez V. Wydział Ksiąg

Wieczystych Sądu Rejonowego w Elku o wartości 61.000 zł.

7. stół owalny o wartości 400 zł.

8. sofa o wartości 250 zł.

9. telewizor kolorowy o wartości 100 zł.

10. stół kuchenny z dwoma krzesłami o wartości 250 zł.

11. 500 sztuk płyt CD o wartości 4.000 zł.

12. lodówka o wartości 100 zł.

13. kuchenka gazowa o wartości 150 zł.

14. mikrofalówka o wartości 150 zł.

15. pralka wirnikowa o wartości 100 zł.

16. żelazko parowe o wartości 50 zł.

17. zabudowa w przedpokoju w mieszkaniu przy ul. (...) o
wartości 450 zł.

18. segment biały wartości o 300 zł.

19. meblościanka wartości o 220 zł.

20. cztery głośniki i wzmacniacz wartości o 50 zł, dwie komody koloru brązowego o łącznej wartości 2.000 zł.

21. dwie komody koloru brązowego o łącznej wartości 2.000 zł.

22. duży stół i cztery krzesła o łącznej wartości 1.000 zł.

23. rower damski i rower męski o łącznej wartości 300 zł.

24. dwa magnetowidy o łącznej wartości 200 zł.
25. szybkowar o wartości 150 zł.
26. garnki ze stali nierdzewnej bez wartości,
27. zamrażarka bez wartości,
28. Frytkownica o wartości 50 zł / pięćdziesiąt złotych
29. maszynka do tarcia ziemniaków o wartości 20 zł.
30. robot wieloczynnościowy o wartości 50 zł.
31. pralka automatyczna bez wartości,
32. drewniane fronty mebli kuchennych bez wartości,
33. magiel elektryczny bez wartości,
34. wieża bez wartości,
35. trzy kołdry i cztery poduszki wełniane o łącznej wartości 300 zł złotych,
36. aparat cyfrowy K. o wartości 250 zł.
37. telefon bezprzewodowy o wartości 100 zł.
38. dwa radiomagnetofony o łącznej wartości 200 zł.
39. ekran do projektora o wartości 20 zł.
40. projektor do slajdów o wartości 50 zł.
41. zestawy kaset do nauki języków angielskiego i niemieckiego, książki i słowniki do nauki języka angielskiego o łącznej wartości 2.000 zł.
42. zestaw komputerowy, komputer i skaner bez wartości,
43. duży segment pokojowy bez wartości,
44. lokal niemieszkalny - garaż położony w E. przy ul. (...) o powierzchni 15,45 m² opisany w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V. W. Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Ełku o wartości 26.000,00 zł,
45. nieruchomość niezabudowana położona w M. Gm. E. o powierzchni 0,1377 ha składająca się z działki oznaczonej nr geodezyjnym (...)opisana w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Ełku oraz udział w nieruchomości niezabudowanej położonej w M. Gm. E. o powierzchni 1,1945 ha składającej się z działek oznaczonych nr geodezyjnymi (...)wynoszący (...) części opisany w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez V. W. Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Ełku o łącznej wartości 59.000 zł,
46. ruchomości, tj. łóżko, segment dziecięcy i biurko – w pokoju córki, segment dziecięcy, wersalka i biurko – pokoju syna o łącznej wartości 850,00 zł,
47. środki zgromadzone na rachunku w Banku (...). P. nr (...) w wysokości 90.852,43 zł.

Wartość majątku dotychczas podzielonego przez Sąd została ustalona na łączną kwotę 647.462,43 zł. Powołując się na treść art. 31 § 1 k.r.o. Sąd Rejonowy wskazał, iż z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Równocześnie przedmioty nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków. Do majątku wspólnego należą w szczególności 1) pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków; 2) dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków; 3) środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków.

Stosownie zaś o treści art. 33 k.r.o. do majątku osobistego każdego z małżonków należą: 1) przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej; 2) przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił; 3) prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom; 4) przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków; 5) prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie; 6) przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powrodożenia na przyszłość; 7) wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków; 8) przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków; 9) prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy; 10) przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Równocześnie w świetle regulacji przewidzianej w art. 567 § 1 k.p.c. w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd rozstrzyga także o żądaniu ustalenia nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi.

W myśl powyższego w sprawie o podział majątku wspólnego sąd rozstrzyga także – obok kwestii określenia składu i wartości majątku wspólnego oraz kwestii ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym – kwestię wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty małżonków oraz zwrotu wydatków i nakładów poniesionych przez małżonków z ich majątku osobistego na majątek wspólny.

Powołując się na prezentowane w orzecznictwie stanowisko Sąd I instancji podkreślał, iż podobnie jak w przypadku ustalenia nierównych udziałów, jeżeli w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym małżeńską wspólnością ustawową, także rozstrzygnięcie w przedmiocie wydatków i nakładów musi być dokonane przed działem spadku (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 1972 r., III CZP 100/71, OSNCP 1972, nr 7-8, poz. 129). Ponadto rozstrzygnięcie w przedmiocie nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jest dokonywane niezależnie od żądania małżonka, podczas gdy rozstrzygnięcie w przedmiocie nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny czynione jest jedynie na wniosek (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2008 r., III CZP 148/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 23; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97, LEX nr 50532, oraz postanowienie Sądu Najwyższego SN z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 78/11, LEX nr 1129066).

Rozliczenie nakładów poczynionych z majątku osobistego na majątek wspólny następuje zatem w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami jedynie na wniosek, zaś fakt poczynienia tychże nakładów i ich wysokość / wartość / powinny być udowodnione przez małżonka, który je zgłasza. O zwrocie wydatków i nakładów z majątku odrębnego na majątek wspólny sąd orzeka wyłącznie na wniosek zgłoszony w postępowaniu w pierwszej instancji, a domagający się ich zwrotu zobowiązany jest dokładnie określić te żądania, zgodnie z art. 187 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Stosownie zaś do art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., żądaniami tymi sąd jest związany (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 r., I CSK 323/11, LEX nr 1164719,

uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2012 r., II CSK 660/11, LEX nr 1228437; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1997 r., II CKN 395/97, LEX nr 50532). Sąd w postępowaniu o podział majątku wspólnego dokonuje rozliczeń z tytułu nakładów z majątku osobistego poczynionych na majątek objęty wspólnością w okresie między ustaniem wspólności a dokonaniem podziału majątku wspólnego. Rozstrzygnięcie o tych roszczeniach wymienionych w art. 686 k.p.c. nie należy do istoty postępowania działowego / o podział majątku wspólnego /, lecz następuje przy okazji tego postępowania, w celu ostatecznego zakończenia wszystkich kwestii wiążących się z działem spadku / podziałem majątku wspólnego / – między spadkobiercami / byłymi małżonkami;/ sam fakt rozpoznania roszczeń z tytułu poczynionych nakładów na majątek objęty wspólnością w postępowaniu nieprocesowym, nie uzasadnia stosowania do reguł rządzących rozstrzygnięciem tych roszczeń zasad odmiennych od tych, jakie rządzą rozstrzygnięciem tych roszczeń w procesie. Niepodobna przyjąć, aby wzgląd na usprawiedliwiony interes osób uprawnionych – byłych małżonków, którym przysługują roszczenia z tytułu poczynionych nakładów z majątku osobistego na majątek objęty wspólnością, miał wyłącznie decydować – gdy nie wynika to z innych przepisów procesowych – o prawie przyznania im określonego środka procesowego w razie wydania przez sąd orzeczenia nie zawierającego rozstrzygnięcia o całości bądź części ich żądań (por. post SN z dnia 1 grudnia 2011 r. I CSK 78/11, LEX nr 1129066 oraz post. SN z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 138/11, OSNC 2012/7-8/89, Biul.SN 2012/2/12, M. Prawn. 2012/20/1103-1106).

Przed ostatnią rozprawą Sąd Rejonowy dostrzegł, iż w postanowieniach częściowych nie ujęto udziału w nieruchomości – użytkowaniu wieczystym, która to nieruchomość stanowi drogę dojazdu do garażu przyznanego wnioskodawcy. Zarówno wnioskodawca jak i uczestniczka postępowania zgodnie wskazali, iż udział ten winien przyspaść wnioskodawcy z określeniem jego wartości na kwotę 300 zł. Środki na funduszu emerytalnym uczestniczki postępowania (które na dzień ustania wspólności majątkowej małżeńskiej wynosiły 26.031,93 zł) przyznano J. S. bez rozliczania i spłat z tego tytułu na rzecz L. S.. Wnioskodawca takich środków zgromadzonych w ogóle nie miał, gdyż jako żołnierz zawodowy uzyskał emeryturę z zasobów Państwa. Dzielenie w tej sytuacji środków funduszu emerytalnego uczestniczki postępowania uznano za niezgodne z zasadami współżycia społecznego przewidzianymi w art. 5 k.c. Podzielono również kwotę 5.002,43 zł. wynikającą z rozliczenia składników majątku dokonanych w postanowieniu częściowym z 23 marca 2015 roku (kiedy to uczestniczka uzyskała majątek o niższej wartości), przyznając ją na rzecz uczestniczki postępowania.

Książeczka oszczędnościowa mieszkaniowa została przyznana wnioskodawcy. Jej nominalną wartość określono na 1.814,38 zł, uwzględniając przy tym okoliczność, iż w przypadku likwidacji np. w związku z nabyciem lokalu mieszkalnego, wraz z premią gwarancyjną i z premią za systematyczne oszczędzanie jej wartość będzie zdecydowanie wyższa. Kwoty funduszy (...) S.A. (...) / (...) (...), które gromadzone były przez obie strony postępowania w toku trwania wspólności ustawowej małżeńskiej Sąd przyznał na rzecz każdej ze stron, w części w jakiej prowadzone były na nazwiska stron. Sąd Rejonowy nie znalazł przy tym podstaw do ustalania ich wartości, gdyż jest to kwestia płynna, uzależniona od hossy czy ewentualnie bessy na Gieldzie Papierów Wartościowych.

Dokonując podziału majątku Sąd I instancji nie uwzględnił kwoty wypłat od lipca 2007 roku do grudnia 2008 roku w wysokości 128.200 zł. i 41.500 zł, jako dokonanych przed rozdzieleniem majątkową stron postępowania. W przedmiotowej kwestii wnioskodawca podnosił, iż postępowania nie rozliczyła się z kwoty 84.347,14 zł. jednakże Sąd Rejonowy uznał, iż powoływanie biegłego na okoliczności dotyczące wartości wykończenia mieszkania jest zbędne i postanowienie dowodowe uchylił, uznając, iż przedmiotowe kwoty zostały przeznaczone na czynności remontowe dokonywane podczas trwania wspólności majątkowej małżeńskiej i gdyby wnioskodawca miał jakieś wątpliwości, to winien był wówczas zwrócić się do Sądu o rozstrzygnięcie w zakresie istotnych spraw dotyczących rodziny (art. 24 k.r.o.), czego nie uczynił.

Sąd Rejonowy uznał, iż w skład wspólnego majątku wnioskodawcy i uczestniczki postępowania nie można zaliczyć oprocentowania środków z odprawy emerytalnej wnioskodawcy, gdyż jest to dochód wyłącznie potencjalny, a środki te można było spożytkowania w inny sposób, niekoniecznie trzymając na koncie bankowym. W ramach rozliczeń nie uwzględniono również kwoty, o jaką winna być zmniejszona odprawa emerytalna wnioskodawcy w związku z korektą

rozliczenia podatkowego za 2009 r. To wnioskodawca składał oświadczenie PIT i jego obciąża ewentualna korekta z tytułu błędu, zaś uczestniczka postępowania w żaden sposób nie powinna ponosić tego konsekwencji

Konkludując Sąd I instancji wskazał, iż żadne inne rozliczenia nie mają oparcia w materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy. Rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania wydano w oparciu o art. 520 § 1 k.p.c. Ponadto nie obciążano stron postępowania brakującymi kosztami sądowymi na zasadzie art. 113 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca L. S. zaskarżając je w części dotyczącej rozstrzygnięcia w przedmiocie:

- ustalenia i rozliczenia wartości środków finansowych, jakie ze wspólnego rachunku bankowego wypłaciła uczestniczka postępowania, przeznaczając je na własne potrzeby;
- ustalenia na datę podziału wartości jednostek uczestnictwa na rachunkach bankowych funduszy (...)/ (...) (...), zarządzanych przez (...) S.A. zgromadzonych zarówno przez wnioskodawcę, jak i przez uczestniczkę postępowania;
- ustalenia aktualnej wartości jednostek uczestnictwa wypłaconych przez uczestniczkę postępowania po ustaniu wspólności ustawowej i spożytkowanych przez nią na własne potrzeby oraz określenia wysokości straty powstałej z tego tytułu oraz dokonania stosownych rozliczeń;
- ustalenia wielkości kwoty o jaką powinna być zmniejszona odprawa emerytalna wnioskodawcy i uwzględnienia tej kwoty przy dokonywaniu rozliczeń związanych z podziałem majątku wspólnego;
- rozliczenia wartości środków zgromadzonych przez uczestniczkę postępowania na rachunku funduszu emerytalnego wg. stanu na datę wspólności ustawowej.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucał:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: art. 45 k.r.o. w zw. z art. 415 k.c. wynikające z zaniechania przez Sąd I instancji ustalenia i rozliczenia wartości środków finansowych, jakie ze wspólnego rachunku bankowego wypłaciła uczestniczka postępowania, pożytkując je na własne potrzeby;

II. naruszenie przepisów postępowania tj.: art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. wynikające z zaniechania przez Sąd I instancji ustalenia na datę podziału wartości jednostek uczestnictwa na rachunku bankowym funduszy (...)/ (...) (...), zarządzanych przez (...) S.A. zgromadzonych zarówno przez wnioskodawcę, jak i przez uczestniczkę postępowania – co miało wpływ na treść orzeczenia;

III. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 45 k.r.o. w zw. z art. 415 k.c. wynikające z zaniechania ustalenia przez Sąd I instancji aktualnej wartości jednostek uczestnictwa wypłaconych przez uczestniczkę postępowania po ustaniu wspólności ustawowej i spożytkowanych przez nią na własne potrzeby oraz określenia wysokości straty powstałej z tego tytułu i dokonania stosownych rozliczeń,

IV. naruszenie przepisów postępowania art. 576 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. wynikające z zaniechania przez Sąd I instancji ustalenia wielkości kwoty o jaką powinna być zmniejszona odprawa emerytalna wnioskodawcy i uwzględnienia tej kwoty przy dokonywaniu rozliczeń związanych z podziałem majątku wspólnego – co miało istotny wpływ na treść orzeczenia;

V. naruszenie przepisu prawa materialnego tj.: art. 5 k.c. w związku z bezpodstawnym zastosowaniem tego przepisu przez Sąd I instancji jako podstawy zaniechania rozliczenia wartości środków zgromadzonych przez uczestniczkę postępowania na rachunku funduszu emerytalnego wg. stanu na datę uznania wspólności majątkowej.

Wskazując na przedmiotowe zarzuty wnioskodawca domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia we wskazanej części i przekazania sprawy dla Sądu Rejonowego do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację uczestniczka postępowania J. S. wносиła o jej oddalenie w całości. Uzasadniając argumentowała, iż podnoszone przez wnioskodawcę w złożonej apelacji kwestie są bezzasadne i zamierzają jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację należało uznać za uzasadnioną.

Na wstępie wskazać należy, iż regulacja przewidziana w art. 378 § 1 k.p.c. określa kognicję Sądu II instancji rozpoznającego złożoną apelację. Sąd drugiej instancji rozpoznaje bowiem sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

W myśl art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania m.in. wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy albo gdy wydanie postanowienia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Dochodzi więc do niego również w sytuacji, gdy sąd I instancji nie rozpozna (pominie) merytorycznych zarzutów stron, które wpływają na treść żądania pozwu.

W judykaturze wskazuje się, że przyczyna zaniechania zbadania istoty sprawy może tkwić zarówno w pasywności sądu, jak i w błędnym - co pokaże dopiero kontrola odwoławcza - przyjęciu przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie, tj. prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itd. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi również w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej. W takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. post SN z dnia 11 kwietnia 2019 roku, sygn. akt I NSZ 1/19, legalis, post SN z dnia 22 marca 2019 roku, sygn. akt IV CZ 63/18, legalis, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, legalis, por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16)

Przenosząc powyższe na kanwę niniejszej sprawy w ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

W myśl art. 567 § 3 k.p.c. w zw. z art. 684 k.p.c. skład i wartość poszczególnych przedmiotów należących do majątku wspólnego ustala z urzędu sąd. Zgodnie z powyższym Sąd I instancji ponownie rozpoznając sprawę winien dokonać ustaleń w zakresie wartości środków finansowych jakie uczestniczka postępowania podjęła ze wspólnego rachunku bankowego i przeznaczyła na własne potrzeby. Bezsprzecznie za miarodajne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej kwestii nie może być uznane samo stwierdzenie Sądu I instancji, iż wnioskodawca w przypadku posiadania wątpliwości w zakresie wydatkowania środków finansowych przez uczestniczkę postępowania „winien był zwrócić się do Sądu o rozstrzygnięcie w zakresie istotnych spraw dotyczących rodziny (art. 24 k.r.o.) czego nie uczynił”. Podkreślić w tym miejscu należy, iż na rozprawie w dniu 22 października 2018 roku, pełnomocnik wnioskodawcy zgłosił żądanie przeprowadzenia analizy co do okoliczności wyprowadzenia przez uczestniczkę postępowania kwoty ponad 100.000 zł ze wspólnego majątku (protokół rozprawy k. 2072). Jak wynika bowiem z treści art 45 § 1 k.r.o. każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków

i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód. Zwrotu nakładów dokonuje się w ramach podziału majątku wspólnego (§2).

W obowiązku Sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie również ustalenie (na datę podziału) wartości jednostek uczestnictwa na rachunkach bankowych funduszy (...) / (...) / (...), zarządzanych przez (...) S.A. zgromadzonych zarówno przez uczestniczkę postępowania jak i przez wnioskodawcę. Sąd Rejonowy powinien bowiem ustalić wartości jednostek uczestnictwa wypłaconych przez uczestniczkę postępowania oraz wysokości straty powstałej w majątku z tego tytułu, czego dotychczas nie dokonano.

Sąd I instancji winien ponadto podjąć działania zmierzające do ustalenia wysokości kwoty o jaką należy zmniejszyć odprawę emerytalną wnioskodawcy i uwzględnić przedmiotową kwotę przy dokonywaniu rozliczeń, jak również wartości środków zgromadzonych przez uczestniczkę postępowania na rachunku emerytalnym, na datę ustania wspólności majątkowej. Sąd I instancji nie poczynił dotychczas żadnych ustaleń w tym zakresie stwierdzając jedynie, iż środki te należy przyznać uczestniczce, gdyż inne rozstrzygnięcie naruszać będzie zasady współżycia społecznego.

W ocenie Sądu Okręgowego z takim wnioskowaniem nie sposób się jednak zgodzić. Skoro w dotychczasowych ustaleniach Sąd Rejonowy uznał za uzasadniony podział otrzymanej przez wnioskodawcę (z tytułu zakończenia pracy) odprawy emerytalnej, odmienna ocena co do zasadności podziału środków zgromadzonych przez uczestniczkę postępowania w ramach funduszu emerytalnego, nie mogła spotkać się z aprobatą i uznaniem Sądu Okręgowego.

W tym stanie rzeczy zaistniały podstawy do uchylenia postanowienia Sądu I instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. należało postanowić jak w sentencji.

SSO Cezary Olszewski SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Joanna Walczuk